



Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

MAGISTRSKO DELO

Vpliv urbanizacije prostora na stopnjo implementacije
policijskega dela v skupnosti

Februar, 2016

Jasmina Fridau

Mentor: izr. prof. dr. Branko Lobnikar

Zahvala

Ob tej priložnosti bi se želela zahvaliti mentorju dr. Branku Lobnikarju za požrtvovalno strokovno pomoč, nasvete ter spodbudo pri pisanju magistrske naloge.

Zahvalila bi se tudi fantu Boštjanu, družini Kardinar, družini Žinkovič, družini Jakubzig ter družini Zupanc, ki so mi v času študija stali ob strani, mi pomagali, me podpirali, spodbujali in verjeli vame.

Zahvalila bi se tudi vam prijatelji, ki ste mi bili v času študija v pomoč in podporo.

KAZALO

1	UVOD	7
2	ZGODOVINSKI RAZVOJ POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI	8
	2.1 <i>Razvoj v Združenih državah Amerike</i>	8
	2.2 <i>Razvoj v Republiki Sloveniji</i>	9
3	KRIMINALITETA	9
	3.1 <i>Vpliv sosedskih straž na dejavnike kriminalitete</i>	11
4	POLICIJSKA DEJAVNOST	12
	4.1 <i>Razvoj policijske dejavnosti v skupnosti</i>	13
	4.2 <i>Policijsko delo v skupnosti v Sloveniji</i>	15
	4.3 <i>Skupnostna povezanost prebivalcev</i>	20
	4.3.1 <i>Samovarovanje v soseskah</i>	21
	4.3.2 <i>Patruljiranje državljanov</i>	22
5	PROBLEMATIKA IMPLEMENTACIJE POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI V SLOVENIJI	22
6	METODOLOŠKI PRISTOP	26
	6.1 <i>Namen in cilj magistrskega dela</i>	26
	6.2 <i>Hipoteze</i>	26
	6.3 <i>Opis vprašalnika</i>	26
	6.4 <i>Podatki</i>	27
	6.5 <i>Zbiranje podatkov</i>	27
	6.6 <i>Zanesljivost vprašalnika</i>	28
7	REZULTATI IN INTERPRETACIJA	29
	7.1 <i>Korelacijske matrike</i>	31
8	DISKRIMINANTNA ANALIZA - KRAJ BIVANJA	37
	8.1 <i>Preverjanje hipotez</i>	41
9	RAZPRAVA IN PREDLOGI ZA PRAKSO	43
	LITERATURA IN VIRI	45
	PRILOGA - ANKETNI VPRAŠALNIK	50

KAZALO SLIK

Slika 1: Nekatero naloge policijske dejavnosti	13
Slika 2: Policijsko delo v skupnosti glede na ruralno in urbano okolje	16

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Razdelitev anketirancev glede na kraj bivanja	28
---	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Izračune koeficienta zanesljivosti - Cronbachov koeficient alfa	28
Tabela 2: Opisne statistike za posamezne trditve	29
Tabela 3: KMO in Bartlettov test	32
Tabela 4: Komunalitete	32
Tabela 5: Lastne vrednosti in pojasnjena varianca izločenih faktorjev	34
Tabela 6: Direktno rotirana matrika	35
Tabela 7: Skupinska statistika	37
Tabela 8: Test enakosti povprečnih vrednosti	38
Tabela 9: Lastne vrednosti	38
Tabela 10: Wilksova lambda	39
Tabela 11: Nestandardizirani koeficienti diskriminantnih funkcij	39
Tabela 12: Standardizirani koeficienti diskriminantnih funkcij	39
Tabela 13: Strukturne vrednosti uteži	40
Tabela 14: Klasifikacijska tabela	40

Povzetek

Teoretični del magistrske naloge zajema zgodovino policijskega dela v skupnosti. Predstavljeno je, kako se je skozi čas vpeljevalo v skupnost usmerjeno policijsko delo. Sledi predstavitev kriminalitete, strahu pred kriminaliteto, merjenje kriminalitete in preprečevanje kriminalitete. Opisano je tudi policijsko delo, izvajanje policijskega dela, naloge policije, policijsko delo v skupnosti ter povezanost s prebivalci Republike Slovenije.

V drugem delu magistrske naloge je opravljena raziskava in analiza rezultatov ter interpretacija le teh. Uporabljeni so bili že zbrani podatki, ki so bili zbrani z anketiranjem. Ankete so bile razdeljene naključno med prebivalce. Na koncu so preverjene hipoteze in podane ugotovitve. Analize so pokazale, da je faktor skupnostne povezanosti v Sloveniji višji v ruralnem okolju kot pa v urbanem okolju. Posledično se prebivalci v ruralnem okolju počutijo bolj varni kot prebivalci v urbanem okolju. Ugotovili smo tudi, da so ljudje v ruralnem okolju bolj povezani med seboj kot pa prebivalci v urbanem okolju.

Ključne besede: policijsko delo v skupnosti, kriminaliteta, povezanost prebivalstva, varnost.

Abstract - The Impact of Urbanisation and on Implementing Community Policing

The theoretical part of the master's thesis covers the history of policing in the community. At first is presented an overview of the community policing in the past. Below is a presentation of crime, a fear of crime, the measurement of crime and the crime prevention. It also describes police work, policing, functions of the police, police work in the community and their connectedness to the residents of Slovenia.

In the second part of the master's thesis is presented the study and the analysis of the results and finally the interpretation. Data that had been previously collected by interview randomly distributed among the population were applied in the survey. Finally, the hypothesis was tested and the findings recorded. Analyses showed that the factor of community connectedness with police is in Slovenia higher in rural areas than in urban areas. Consequently, residents in rural areas feel more secure as the people in the urban environment. It was found out that people in rural areas are more interconnected than people in the urban environment.

Keywords: policing in the community, crime, community connectedness, security.

1 Uvod

Policijsko delo v skupnosti je besedna zveza, ki je v praksi zelo pogosto uporabljena, kljub temu pa obstajajo dileme, kaj policijsko delo v skupnosti pravzaprav pomeni. Večji del javnosti, strokovnjakov in akademikov se sicer strinja, da ima policijsko delo v skupnosti nekaj opraviti z izboljšanjem odnosov na ravni policije in javnosti oz. da gre za izboljšano komunikacijo med slednjima (Baylay, 1986).

Zaenkrat tudi ne obstaja neka enotna splošno sprejeta definicija ali opredelitev policijskega dela v skupnosti (Meško, 2001), saj naj bi se koncept sodelovanja med policijo in prebivalci prilagodil vsaki državi glede na njeno družbeno in politično situacijo. Dejstvo pa je, da policijsko delo v skupnosti različni avtorji opredeljujejo podobno (Meško in Lobnikar, 2005, Meško, 2001). Weisel in Eck sta leta 1994 policijsko delo v skupnosti definirala takole: "Različne oblike prakse, ki so združene v ideji, da morata policija in javnost postati boljša partnerja pri nadziranju kriminalitete, nereda in drugih problemov".

Meško (2001) je pri definiranju policijskega dela v skupnosti poleg sodelovanja med policijo in občani, poudaril še naslednje elemente, ki so pomembni pri izvajanju tovrstnega policijskega dela: reševanje problemov (pomeni opredelitev problema in iskanje primernih rešitev v vsaki specifični situaciji, pri čemer je smiselno, da sodelujejo različni akterji, ki lahko pripomorejo k rešitvi problemov), skupna baza (policist na nekem območju spozna okoliš, probleme in občane) ter ponovno definiranje ciljev policijske dejavnosti (pomeni predvsem spremembo ocenjevanja policijskega dela).

Za večji občutek varnosti državljanov in demotivaciji potencialnih storilcev kaznivih dejanj naj bi prispevali predvsem fizična prisotnost policistov na lokalni ravni ter njihova vpetost v življenje lokalnega okolja (osebni stik s problematičnimi osebami, zlasti mladimi, seznanjenost s problemi, ustno opozarjanje in opazovanje) in njihov osebni zgled. Vsaj deloma zadrego popravlja predlog resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012 - 2016 (Ministrstvo za notranje zadeve, 2011) Po drugi strani pa Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007-2011 (Ministrstvo za notranje zadeve, 2007b) policijskega dela v skupnosti eksplicitno sploh ne omenja! Zadrego deloma popravlja predlog Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja

in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016 (Ministrstvo za notranje zadeve, 2011), kjer je zapisano, da policijsko delo za skupnost predstavlja enega izmed glavnih temeljev pri zmanjševanju kriminalitete in njenemu preprečevanju. Za implementacijo policijskega dela v skupnosti pa zgolj deklarativne zaveze na politično strateški ravni niso dovolj, ampak se morajo te udejanjiti v obstoječih in novo oblikovanih normativno pravnih okvirih delovanja policije, ki se mora v ta namen ustrezno organizirati in prilagoditi svoje metode dela.

2 Zgodovinski razvoj policijskega dela v skupnosti

2.1 Razvoj v Združenih državah Amerike

Prve ideje o policijskem delu v skupnosti in poskusi vpeljave policijskega dela v skupnosti so se v Združenih državah Amerike (ZDA) pojavili že med leti 1914 - 1919, ko so policisti sodelovali s šolami in soseskami in so se skupaj z njimi čutili odgovorne za varnost na ulicah (Virtič in Gorenak, 2008). Poleg tradicionalnega dela so policisti v tem obdobju že izvajali nekatere druge dejavnosti, ki so jih približevale skupnosti: upravljanje kuhinj in zatočišč za reveže in priseljence, nekatere gasilske storitve, pometanje ulic in podobno (Kogovšek, 2009). Z vedno večjim Tehnološkim napredkom pa se je pojavilo patroljiranje v vozilu, ki je policijo odtujilo od skupnosti (Cordner in Hale v Virtič in Gorenak, 2008). V ZDA je bilo dolgo časa poudarjeno tradicionalno policijsko delo, ki je reaktivno in ne temelji na sodelovanju s prebivalci skupnosti. Prav zaradi odtujenosti, neučinkovitega in neuspešnega soočanja s kriminaliteto ter zaradi policijskega nasilja, je ob koncu 70. in začetku 80. let prejšnjega stoletja v ZDA in v drugih zahodnih državah (Kanada, Velika Britanija), policijska organizacija pričela z uveljavljanjem novega (v večji meri tudi filozofskega) koncepta policijskega dela v skupnosti, t.i. community policing (Meško in Lobnikar, 2005). Ta sodoben proaktiven pristop je sestavljen iz treh osnovnih elementov: policije, skupnost ter pripravljenosti za medsebojno uspešno sodelovanje.

2.2 Razvoj v Republiki Sloveniji

V Sloveniji so se reforme policijskega dela pričele uvajati po osamosvojitvi leta 1991. Idejo policijskega dela v skupnosti smo prevzeli od ZDA in ostalih prozahodno usmerjenih držav (Meško in Lobnikar, 2005; Meško, 2009; Lobnikar in Meško, 2010; Meško et al., 2012), vendar implementacija tovrstnega policijskega dela ni potekala povsem brez težav (Jere, Sotlar, Meško, 2012; Meško in Klemenčič, 2007). Kljub vsemu pa so nekateri elementi policijskega dela v skupnosti v Sloveniji bolj ali manj obstajali že v obdobju od konca druge svetovne vojne dalje (Meško et al., 2012; Jere, Sotlar, Meško, 2012). Ti elementi so se kazali predvsem v delu policistov na terenu in organizaciji policijskega dela.

Od leta 1946 je bila osnovna enota narodne milice postaja narodne milice, ki je bila razdeljena na patroljne okoliše oziroma rajone. Ena izmed nalog miličnikov je bila razdeljena na patroljne okoliše oziroma rajone. Ena izmed nalog miličnikov v tem obdobju je bila tudi spoznavanje ljudi in okoliša, kjer je miličnik deloval. S takšno obliko dela je prišlo do vzpostavitve informativne mreže miličnika v nekem kraju, kar je pomembno vplivalo na pridobivanje informacij. Po letu 1963 so se območja postaj milice uskladila z območji takratnih občin in so bila dalje razdeljena na obhodne okoliše. Za javno varnost je skrbel vodja obhodnega okoliša.

3 Kriminaliteta

Ta pojem uporabljamo v splošnem pogovornem jeziku za skupek vseh tistih ravnanj, ki ogrožajo ali napadajo človekove temeljne vrednote, kot so npr. življenje in telesna nedotakljivost, pravice in svoboščine, premoženje in varnost, kakor tudi temeljne družbene vrednote, kot so varnost države, družbena ureditev in njene najpomembnejše institucije; vse to so namreč splošni družbeni okvir, v katerem se človek kot posameznik sploh lahko uveljavlja in uživa tiste svoboščine, dobrine in pravice, ki mu jih pravni red priznava (Meško, 2008).

Dejanja, ki so v kazenski zakonodaji države zapisana kot kazniva, smemo uvrstiti v pojem kriminaliteta. Na to velja opozoriti zato, ker niso vsa dejanja, ki jih del javnosti šteje za nevarna in škodljiva, uvrščena v kazensko zakonodajo. Različni razlogi in okoliščine povzročajo, da zakonodajni organi med kazniva dejanja uvrščajo

tudi ravnanja, ki pomenijo samo kršitev kakega predpisa, ne pa poškodbe ali vsaj resnejše ogrožitve neke pomembne človekove in družbene dobrine (Meško, 2008).

Poznamo dve kategoriji kaznivih dejanj, ki sestavljajo kriminaliteto kot poseben družbeni pojav. Prva kategorija so prav tista dejanja, katerih človeška, nevarnost, moralna in socialna ne vrednost sta vsakomur očitni. Glede potrebe po kaznivosti takšnih dejanj je soglasje malodane popolno in takšna dejanja imenujemo *zla sama po sebi* ali z latinskim izrazom *mala in se*. Od teh dejanj pa razlikujemo tista, ki napadajo ali ogrožajo kako trenutno pomembno dobrino, poseben interes ali pravilo oziroma kršijo neko zapoved ali prepoved, ki izvira iz trenutnih političnih, gospodarskih ali socialnih razmer. Takšna dejanja imenujemo *prepovedana zla* ali po latinsko *mala prohibita*. S tem izrazom hočemo povedati, da tako dejanje ni zlo samo po sebi, temveč ga je pristojni zakonodajni organ ocenil kot zlo in razglasil za kaznivo dejanje (Bavcon in Šelihova, 2003).

Hartjen (v Adler, Mueller in Laufer, 1998) ugotavlja, da je treba izpolniti najmanj pet pogojev, da bi lahko govorili o nekem dejanju kot kaznivem dejanju:

- z dejanjem mora biti nečemu ali nekemu prizadejana škoda,
- v času izvršitve mora biti dejanje prepovedano,
- kriminalni namen mora biti kršen s strani kršitelja,
- kaznivo dejanje se mora navezovati na nastalo posledico,
- kazen mora biti pravno določena za storitev kaznivega dejanja.

Emile Durkheim, znani francoski sociolog, je ugotovil, da je kriminaliteta sestavni (integralni) del vseh družb ter, da se je ne da popolnoma odpraviti in da družba brez kriminalitete ne bi bila zaželena niti idealna. Durkheim meni, da vladajoča družbena skupina opredeljuje določene oblike obnašanja kot nezaželene in zato kaznive. Alen Nemec (2013) navaja, da v vsaki družbi so ljudje tudi individuumi, ki lahko zaradi svojega vedenja dobijo nalepko devianta. Po Durkheimu bi bilo tako stanje veliko slabše kot različnost v vedenju posameznikov, pa četudi nekateri izvršujejo kazniva dejanja (Nisbet, 1974).

3.1 Vpliv sosedskih straž na dejavnike kriminalitete

Glavni namen sosedskih straž je zmanjševanje števila storjenih kaznivih dejanj, za kar si člani sosedske straže prizadevajo z lastnim opazovanjem in sodelovanjem s policijo. Sosedske straže pri tem pomembno vplivajo tudi na strah pred kriminaliteto, bodisi se ta poveča ali zmanjša.

Hope (1988) je na podlagi analize podatkov iz druge BCS zaključil, da je podpora sosedskim stražam pomembno povezana z zaznavanjem verjetnosti viktimizacije kot visoke in zaskrbljenostjo posameznika, da bo postal žrtev vloma (v Bennett, 1989). Nasprotno trdi Lavrakas (1981), ki je ugotovil, da sodelovanje v sosedskih stražah ni bilo povezano s strahom pred kriminaliteto. Skogan in Maxfield (1981) dodajata, da so udeleženci bistveno manjkrat kot ne-udeleženci poročali, da se niso počutili varno v svojih soseskah. To so potrdili tudi rezultati BCS iz leta 2006/07, po katerih so bili člani sosedske straže manj zaskrbljeni, da bodo postali žrtev vloma ali avtomobilske kriminalitete, kot pa nečlani (Moley in Budd, 2008). Poleg tega je petletni projekt »Odzivi na kriminaliteto« (angl. Reactions to Crime) pokazal, da sodelovanje državljanov pri prizadevanjih za preprečevanje kaznivih dejanj ni povezano s strahom pred kriminaliteto, ampak z vključevanjem v sosedske in družabne skupine kot take (Skogan, Lewis, Dubow in Gordon, 1982; DuBow in Podolefsky, 1979).

Vpliv sosedskih straž na kriminaliteto je bil predmet veliko študij v tujini. Sherman in Eck (2002) ugotavljata, da so sosedske straže neučinkovite pri zmanjševanju kriminala. Nasprotno pa Titus (1984) zagovarja stališče, da so ti programi učinkoviti, Husain (1988) pa dodaja, da znižujejo predvsem število lažjih kaznivih dejanj in pojave antisocialnega vedenja. Bennett et al. (2008) so opravili obsežno raziskavo, pri kateri je bila polovica ocenjevanih sosedskih straž uspešna glede zmanjševanja kriminalitete. Slednji v svoji raziskavi pravijo, da učinkovitost sosedskih straž morda lahko pripišemo večanju nadzora, zmanjšanju možnosti za kazniva dejanja in kreptivi neformalnega družbenega nadzora.

Vidimo, da je obseg študij na to temo v tujini obsežen, vendar pa si avtorji glede vpliva sosedskih straž na stopnjo kriminalitete niso enotni. Prav tako kot pri razlikah o članstvu v sosedskih stražah (glej zgoraj), tudi tukaj lahko neenotnost pripišemo raziskavam samim. Da bi prišli do čim boljših podatkov za raziskovanje tega področja, je potrebno opraviti zelo obsežno raziskavo tako v vzorcu kot v količini

obravnavanih elementov. Najbolj kvalitetno raziskavo so na tem področju opravili Bennett et al. (2008).

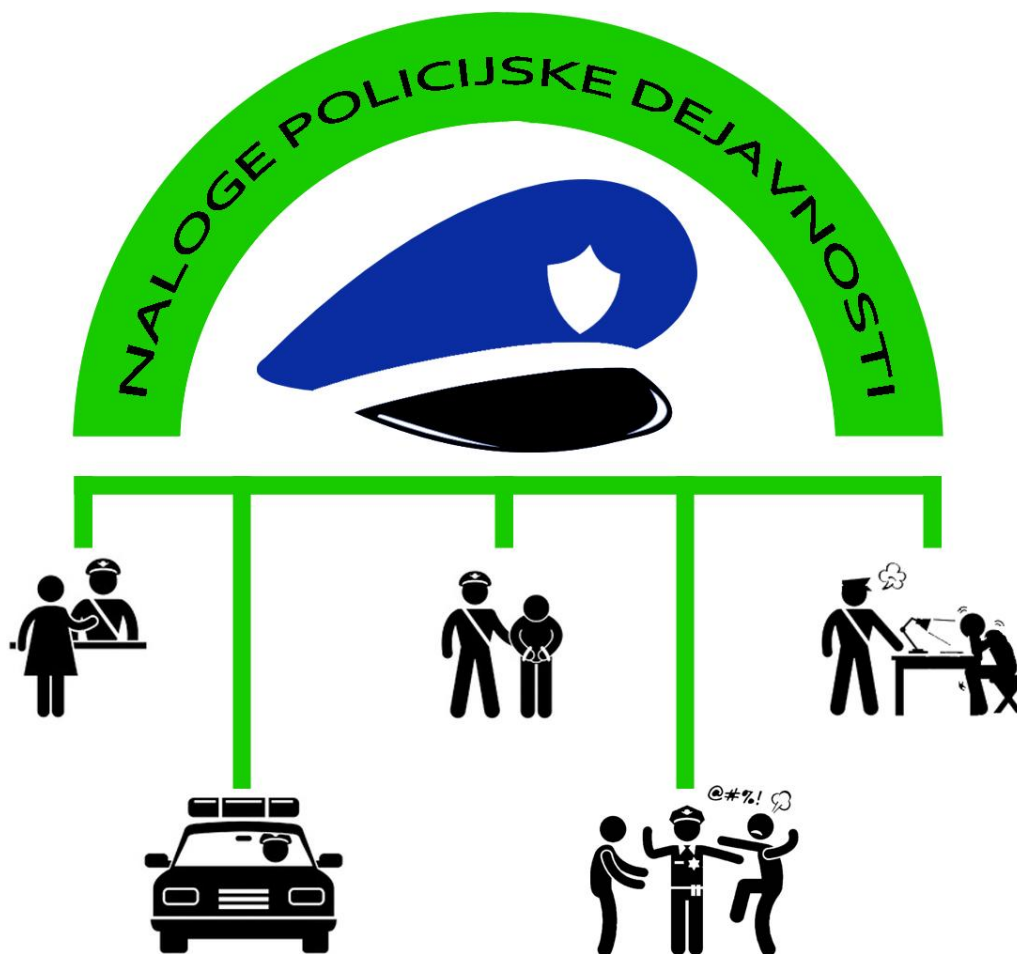
4 Policijska dejavnost

Policija je organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo), ki svoje naloge opravlja, določeno z Zakonom o policiji in drugimi zakoni in podzakonskimi predpisi. Policijske naloge izvajajo naloge:

- kriminalistična policija,
- uniformirana policija in
- specializirane enote policije.

Konkretne naloge policije po Zakonu o policiji so:

- varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi,
- preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov,
- vzdrževanje javnega reda,
- urejanje in nadzor prometa,
- varovanje državne meje in opravljanje mejne kontrole,
- opravljanje nalog, določenih v predpisih o tujcih,
- varovanje določenih oseb, organov, objektov in okolišev,
- varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov, če z zakonom ni drugače določeno,
- izvajanje nalog, določenih v tem in drugih zakonih in podzakonskih predpisih.



Slika 1: Nekatere naloge policijske dejavnosti (Vir: Lasten)

4.1 Razvoj policijske dejavnosti v skupnosti

Prve ideje o policijskem delu v skupnosti in poskusi vpeljave policijskega dela v skupnosti so se v Združenih državah Amerike (ZDA) pojavili že med leti 1914-1919, ko so policisti sodelovali s šolami in soseskami in so se skupaj z njimi čutili odgovorne za varnost na ulicah (Virtič in Gorenak, 2008). Poleg tradicionalnega dela so policisti v tem obdobju že izvajali nekatere druge dejavnosti, ki so jih približevale skupnosti: upravljanje kuhinj in zatočišč za reveže in priseljence, nekatere gasilske storitve, pometanje ulic in podobno (Kogovšek, 2009). Z vedno večjim tehnološkim napredkom pa se je pojavilo patroljiranje v vozilu, ki je policijo odtujilo od skupnosti (Cordner in Hale v Virtič in Gorenak, 2008). V ZDA je bilo dolgo časa poudarjeno tradicionalno policijsko delo, ki je reaktivno in ne temelji na sodelovanju s prebivalci skupnosti. Prav zaradi odtujenosti, neučinkovitega in neuspešnega soočanja s kriminaliteto ter zaradi policijskega nasilja, je ob koncu 70. in začetku 80. let prejšnjega stoletja v ZDA in v drugih zahodnih državah (Kanada, Velika Britanija), policijska organizacija

pričela z uveljavljanjem novega (v večji meri tudi filozofskega) koncepta policijskega dela v skupnosti, t.i. community policing (Meško in Lobnikar, 2005). Ta sodoben proaktiven pristop je sestavljen iz treh osnovnih elementov: policije, skupnosti ter pripravljenosti za medsebojno uspešno sodelovanje.

V Sloveniji so se reforme policijskega dela pričele uvajati po osamosvojitvi leta 1991. Idejo policijskega dela v skupnosti smo prevzeli od ZDA in ostalih prozahodno usmerjenih držav (Meško in Lobnikar, 2005; Meško, 2009; Lobnikar in Meško, 2010; Meško et al., 2012), vendar implementacija tovrstnega policijskega dela ni potekala povsem brez težav (Jere, Sotlar, Meško, 2012; Meško in Klemenčič, 2007), o čemer bo govora v nadaljevanju prispevka. Kljub vsemu pa so nekateri elementi policijskega dela v skupnosti v Sloveniji bolj ali manj obstajali že v obdobju od konca druge svetovne vojne dalje (Meško et al., 2012; Jere, Sotlar, Meško, 2012). Ti elementi so se kazali predvsem v delu policistov na terenu in organizaciji policijskega dela.

Od leta 1946 je bila osnovna enota narodne milice postaja narodne milice, ki je bila razdeljena na patroljne okoliše oziroma rajone. Ena izmed nalog miličnikov v tem obdobju je bila tudi spoznavanje ljudi in okoliša, kjer je miličnik deloval. Kombinirane patroljne obhode so začeli uveljavljati leta 1950, kjer je samoiniciativnost miličnikov prišla še bolj do izraza. S takšno obliko dela je prišlo do vzpostavitve informativne mreže miličnika v nekem kraju, kar je pomembno vplivalo na pridobivanje informacij. Sektorski miličnik je poleg tradicionalnih represivnih nalog milice opravljal tudi preventivne naloge in sodeloval z državljani. Po letu 1963 so se območja postaj milice uskladila z območji takratnih občin in so bila dalje razdeljena na obhodne okoliše. Po letu 1976 je varnostni okoliš (pred tem obhodni okoliš) prevzel vodja varnostnega okoliša in dobil vrsto novih nalog, večinoma povezanih z razvojem sistema družbene samozaščite in izvrševanjem zadev javne varnosti na območju varnostnega okoliša (Policija, 2012a, Meško et al., 2012, Jere, 2013).

4.2 Policijsko delo v skupnosti v Sloveniji

Brez sodelovanja in pomoči občanov je policija manj uspešna pri reševanju številnih nalog, ki so povezane s preprečevanjem kriminalitete, vzdrževanjem reda in opravljanja drugih nalog na področju varnosti. Več pozornosti je potrebno posvetiti sodelovanju s skupnostjo in preventivno policijsko dejavnostjo ter s tem zmanjšati problematiko nereda in kriminalitete. Filozofija v skupnost usmerjenega policijskega dela temelji na sodelovanju in skupnem reševanju problemov, pri čemer dejavno sodelujejo policisti in občani v skupnosti (Meško, 2001).

Policijsko delo v skupnosti je usmerjeno v iskanje problemov, odkrivanje vzrokov ter s prebivalci skupnosti ustrezno ukrepati. Običajno policijsko odkrivanje se kaže v naslednjem zaporedju - prijava - odziv- ukrep (npr. aretacija). Policijsko delo v skupnosti sodi na področje sekundarne kriminalne prevencije, policija na ta način usmerja svojo dejavnost v preprečevanje nezaželenih pojavov, obvladovanje različnih rizičnih skupin, dejavnikov tveganja in v zagotavljanje varnosti v skupnosti na splošno (Meško, 2001).

Številni avtorji menijo, da je temeljni element v skupnost usmerjenega policijskega dela sodelovanje policije z občani v skupnosti (Trojanowicz, 1983; Rosenbaum, 1988; Skogan, 1994). Policija naj bi sodelovala s člani skupnosti, ki so lahko fizične ali pravne osebe, institucije in uradi (npr. bolnišnice, oddelki za urbanizem, inšpektorati ipd.), in številnimi drugimi. Vse skupine občanov je potrebno pritegniti k sodelovanju zlasti pri reševanju problemov.



Slika 2: Policijsko delo v skupnosti glede na ruralno in urbano okolje (Vir: Lasten)

Primer policijskega dela v lokalni skupnosti, ki ga je predstavil Fleisner s sodelavci (1992). Z namenoma reševanja problemov v skupnosti so, kljub velikemu skepticizmu pristašev klasičnega policijskega dela, poskusno uporabili v skupnost usmerjeno policijsko delo za soočanje s perečimi problemi v skupnostih. Način dela in patroljiranje je policija v določenih mestih spremenila. Občani so policistom pristopili na pomoč in jih obveščali o problemih jim pomagali pri identificiranju problemov. Prizadevanja za boj proti drogi so pripeljala do sprememb pri javnih telefonskih aparatih, kjer ni bilo več mogoče sprejemati klicev ter s tem onemogočili naročila prekupčevalcem drogo, odprli so telefonske linije za obveščanje o krajih razpečevanja droge in dosledno izvajali določila odlokov o javnem redu. Poleg tega so začeli izvajati akcijo proti grafitom, zagotavljali so večerno rekreacijo za

stanovalce v soseski in izvajali kampanje za pridobivanje sredstev za izvajanje preventivne dejavnosti.

Kljub prepričanju, da bo v skupnost usmerjeno policijsko delo pomagalo pri reševanju problemov, se je pokazalo tudi, da obstajajo nekatere ovire, ki mečejo slabo luč na tovrstno policijsko delo. Problem se pojavi, ko je potrebno začeti izvajati takšno policijsko delo in policisti ne pokažejo zanimanja zanj (Bennett, 1994; Eck in Rosenbaum, 1994; Sadd in Grinc, 1994), tako se pojavijo odpori. V policijsko delo v skupnosti najbolj nasprotujejo zagovorniki tradicionalnega policijskega dela. Kritično mnenje o policijskem delu v skupnosti se pojavi zaradi pomanjkanja policistov za peš patroljiranje, pokrivanje območja soseske in zakasnelim ukrepanjem (Wycoff, 1995). Druga kritika je mišljenje (Skolnick in Bayley, 1988):

- meče slabo luč na policiste,
- ni pravo policijsko delo ter
- je grožnja policijskemu profesionalizmu.

Policisti, ki izvajajo takšno delo, so spremenili mišljenje do policijskega dela v skupnosti (Skogan, 1995). Odpor policistov do dela v skupnosti je po mnenju Skolnick in Bayley (1988):

- slaba usposobljenost,
- neznanje,
- nezrelost reševanja problemov.

Posledica slabe usklajenosti, pomanjkljivega izvajanja ukrepov in enostranske odločitve je pomanjkanje usposobljenosti. Javnost je potrebno seznaniti glede sodelovanja s policijo, kakšne so njihove naloge, kako lahko pomagajo policistom pri reševanju problema v lokalni skupnosti.

Policijsko delo v skupnosti je besedna zveza, ki je v praksi zelo pogosto uporabljena, kljub temu pa obstajajo dileme, kaj policijsko delo v skupnosti pravzaprav pomeni. Večji del javnosti, strokovnjakov in akademikov se sicer strinja, da ima policijsko delo v skupnosti nekaj opraviti z izboljšanjem odnosov na ravni policije in javnosti oz. da gre za izboljšano komunikacijo med slednjima (Baylay, 1986).

Za enkrat tudi ne obstaja neka enotna splošno sprejeta definicija ali opredelitev policijskega dela v skupnosti (Meško, 2001), saj naj bi se koncept sodelovanja med policijo in prebivalci prilagodil vsaki državi glede na njeno družbeno in politično situacijo. Dejstvo pa je, da policijsko delo v skupnosti različni avtorji opredeljujejo podobno (Meško in Lobnikar, 2005, Meško, 2001). Weisel in Eck sta leta 1994 PDS definirala takole: »Različne oblike prakse, ki so združene v ideji, da morata policija in javnost postati boljša partnerja pri nadziranju kriminalitete, nereda in drugih problemov« (prav tam: 92, prav tam: 275). Wilkinson in Rosenbaum pa menita, da »Policijsko delo v skupnosti predstavlja temeljno spremembo v vlogi policistov, upoštevajoč spremembe njihovih veščin, motivacije in priložnosti za udejstvovanje pri reševanju problemov in razvijanje novega partnerstva s ključnimi elementi v skupnosti« (prav tam: 92, prav tam: 275). Trojanowicz, Rosenbaum, Skogan so mnenja, da je policijsko delo v skupnosti sodelovanje policije z občani v skupnosti (prav tam: 92, prav tam: 275). Nekakšna skupna točka zgoraj navedenih opredelitev je t.i. partnerstvo med policijo in javnostjo oz. občani. Pri policijskem delu v skupnosti gre na eni strani za filozofijo (način razmišljanja) in organizacijsko strategijo (kako uresničiti to filozofijo) z namenom skupnega reševanja problemov v skupnosti (Trojanowicz v Meško, 2001).

Pri policijskem delu v skupnosti gre na eni strani za filozofijo (način razmišljanja) in organizacijsko strategijo (kako uresničiti to filozofijo) z namenom skupnega reševanja problemov v skupnosti (Trojanowicz v Meško, 2001). Filozofija policijskega dela v skupnosti temelji na sodelovanju in skupnem reševanju problemov in v marsičem spominja na situacijsko preprečevanje kriminalitete. Vendar ni dovolj, da se policija le odziva na prijave, ker gre v tem primeru za reaktivno odzivanje na probleme, ampak je potrebno pri identifikaciji problemov, iskanju možnih rešitev ter izvajanju različnih ukrepov spodbuditi sodelovanje policije s prebivalci v skupnosti (Meško in Lobnikar, 2005). To je nov, proaktiven pristop pri izvajanju policijskega dela. Policija svojo vlogo v partnerskem sodelovanju vidi tudi in predvsem skozi sodelovanje v posvetovalnih telesih, in sicer tako da:

- Komandirji policijskih postaj, njihovi pomočniki, predvsem pa vodje policijskih okolišev strokovno pomagajo, svetujejo in priporočajo različne aktivnosti za izboljšanje varnostnih razmer.
- Prisluhnejo željam in pobudam državljanov za izboljšanje varnosti.
- Pripravljeni so sprejemati kritike. Odgovarjajo na vsako vprašanje, ki se tiče varnosti.

- Z zakonskimi pooblastil pristopijo k razreševanju konkretnih problemov.
- Prebivalce seznanjajo z varnostnimi razmerami in oblikami deviantnih dejanj in pojavov (MNZ, Policija, 2011f).

Poleg delovanja v preventivnih telesih, je policija dejavna tudi na področju preventivnih akcij in projektov. Nosilec preventivnega dela in partnerskega sodelovanja z državljanji na območju policijskega okoliša je vodja policijskega okoliša, ki v prvi vrsti skrbi tako za preventivne ukrepe (ozaveščanje, opozarjanje in predavanja prebivalcem), kot tudi ukrepe, ko je bilo kriminalno dejanje že storjeno. Pri tem imamo v mislih predvsem odkrivanje in preprečevanje ter popravilo oz omilitev posledic kriminalnih dejanj, kamor spadajo vračanje najdenih oz zaseženih predmetov ter moralna podpora oškodovancem in žrtvam kaznivih dejanj (povzeto po MNZ, Policija, 2011h).

V Sloveniji se policijsko delo v skupnosti še ni povsem uveljavilo, vendar pa je že viden velik napredek. Policijsko delo v skupnosti je prioriteta slovenske policije. Novi policisti se usposabljaajo za tovrstno delo tudi policijski šefi in vodje policijskih okolišev imajo usposabljanje za policijsko delo v skupnosti (Jere, Sotlar in Meško, 2012). Pagon (2002) še dodaja, da so potrebne spremembe v policijski organizaciji in v njenem načinu delovanja. Avtor zagotavlja decentralizacijo, saj meni, da je potrebno odločanje na nivoju, kjer problemi nastanejo in se rešujejo. Po drugi strani pa nasprotniki policijskega dela v skupnosti in decentralizacije opozarjajo na večje možnosti policijske korupcije. Na začetku uveljavljanja se je slovenska policija soočala s številnimi kadrovske težavami, pomanjkanjem veščin in pomanjkanjem znanja za delo z ljudmi v skladu z načeli policijskega dela v skupnosti. Vse bolj cenjeno med policisti postaja policijsko delo v skupnosti, saj so mnjenja, da takšno policijsko delo prispeva k izboljšanju slovenske družbe in da je pomemben del celotne policijske dejavnosti (Jere et al., 2012). Na področju Slovenije še ni dobro razvito sodelovanje med policijo in prebivalstvom. Razlog je v velikih policijskih okoliših in neprimerni kadrovske zasedenosti. Ne smemo pa spregledati dejstva, da je bila policijska organizacija ustanovljena in delovana na osnovi klasične metode policijskega dela. Proces spreminjanja filozofije dela pa je dolgotrajen in odvisen od številnih dejavnikov, ki razvijajo razvoj (nezaupljivost ljudi, vpliv družbe, splošno nezadovoljstvo državljanov,...). Ne moremo pričakovati, da bodo prebivalci sami po sebi sodelovali s policijo in sprejeli to filozofijo dela. Treba je narediti korak naprej

in promovirati idejo o varnosti, kot vrednoto, za katero si prizadevajo vsi prebivalci (Meško, Dobovšek, Gorenak, Mikulan, Žaberl in Kolenc, 2000).

Zgoraj navedeni avtorji so mnenja, da se nov pristop policijskega dela težje izvaja, zaradi navad, ki vlečejo k klasičnim in že utečenim smernicam. Policijsko delo v skupnosti se tako počasneje razvija in uveljavlja v družbi. Očitno bo še nekaj časa potrebno, da bo lahko policija popolnoma partnersko sodelovala z civilno družbo, kaže pa, da se stvari razvijajo v pravo smer, kar pomeni, da nas čaka svetla prihodnost tudi na področju uveljavljanja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji.

4.3 Skupnostna povezanost prebivalcev

Povezanost med prebivalci je veliko več kot le prehod med službo, domom in prostim časom. Na odnose v skupnosti vpliva več dejavnikov, od prostorskih, socialno-ekonomskih do kulturnih (Filipovčič Hrast, 2009). Vključuje predvsem krepitev odnosov, ki jih povezujejo skupni interesi, prijateljstvo, sorodstvene vezi, poklic in delo, prostorska bližina in drugi neformalni razlogi za povezovanje prebivalstva. Tu je pomembno delo v povezovanju ljudi in njihovih idej v delujoč sistem. Za skupnostno krepitev odnosov je velikega pomena povezanost posameznika ali družine v dialogu z drugimi ljudmi (Renar, 2002). Letojne (2013) navaja po McKee (2001), da socialna kontrola upade, kadar ni skupnostne povezanosti, zato le-ta predstavlja pomemben člen v soseski.

Meško (2003) našteva dejavnike, za delovanje in sodelovanje ljudi v soseski in lokalni skupnosti. Najpogostejši med njimi so revščina, pomanjkanje delovnih mest, brezposelnost, slabše možnosti za izobraževanje in drugo. V okolju, kjer je prisotno veliko kriminalitete, živijo po navadi ljudje, ki so brezposelni, uživajo prepovedano drogo, so storilci kaznivih dejanj. Pri tovrstnih okoljih pride po navadi do izolacije od ostale družbe, to je značilno predvsem za velika mesta

Za manjšo povezanost v skupnosti vplivajo predvsem službena prezaposlenost ljudi in pomanjkanje časa (Bojc, 2013).

4.3.1 Samovarovanje v soseskah

Cilj takih prizadevanj je povečati osvešččenost o vlogi državljanov pri zagotavljanju večje varnosti v soseski in reševanju problemov. Najbolj značilna oblika je sklic stanovalcev soseske ob določenih težavah. Namen samovarovanja je, da se problem predvidi preden se pojavi in ogrozi prebivalstvo v lokalni skupnosti. Gre predvsem za ugotavljanje okoliščin in razmer, ki bi lahko privedle do povečanja obsega kriminalitete ali znižanja kakovosti življenja v soseski.

Samovarovanje prispeva k boljšemu nadzoru soseske. Uspešen nadzor pa zahteva razlikovanje lokalnega prebivalstva od možnih storilcev kaznivih dejanj oz. tujcev v okolju. Mnogi takšni programi vključujejo še: programe za uporabo piščalke v primeru neljubega dogodka, zagovorništvo, čistilne akcije, izobraževalne programe, preureditev okolja, označevanje oken, premoženja ipd. Vsi ti ukrepi in prizadevanje stanovalcev soseske so namenjeni povečanju občutkov varnosti in zmanjšanju kriminalitete, saj je nemogoče, da bi policija izvajala neprestan nadzor v soseskah. Prebivalci soseske tako postanejo "oči in ušesa", ki do določene mere pomagajo policiji pri njenem prizadevanju zoper kriminalne in podobne pojave. Odgovornost za varnost se v tem primeru prenese na državljane, ki pomagajo pri nadzorovanju in preprečevanju kriminalitete v svojih življenjskih okoljih (Meško, 2002).

Večina preventivnih dejavnosti nastane kot pobuda državljanov in ne nekih drugih organizacij in institucij. Spremembe v okolju, čistilne akcije in označevanje premoženja so največkrat ideje ljudi, ki zaznajo določene probleme in iščejo zanje preproste rešitve. Predlogi za zapiranje ulic za promet, spremembe prometnega režima, preureditev okolice, pa po navadi prihajajo od zunaj, torej od tistih, ki ne živijo v določeni soseski (Fowler s sodelavci, 1979).

4.3.2 Patruljiranje državljanov

Patruljiranje državljanov je namenjeno izboljšanju nadzorstva v soseski. Je oblika sistematičnega nadziranja soseske. Vendar pa državljanji ne ukrepajo, ampak obveščajo policijo, ki se odzove na njihovo obvestilo in nato opravi postopek. takšno patroljiranje se izvaja peš ali z vozilom. za sosedске ali ulične straže ni točnih podatkov, kolikšno je število takšnih patrolj. Yin s sodelavci (1977) je v svoji študiji odkril 226 patrolj v šestnajst urbanih okoljih. Njegove ocene kažejo, da naj bi bilo v ZDA okoli 900 takšnih patrolj v urbanih okoljih z več kot 250.000 prebivalci.

Patruljiranje državljanov se razlikuje od programa do programa. Poznamo programe: s piščalko proti kriminaliteti in uporaba modernih telekomunikacijskih sredstev za obveščanje policije ob zaznavi kriminalitete. Gre za preprosto dejavnost povečanega nadzora na ulicah. Udeleženci v patroljah ne izvajajo nobenih formalnih ukrepov, ampak opazujejo in ugotavljajo sumljive okoliščine in o tem obveščajo policijo. Program "S piščalko proti kriminalcem" je namenjen ukrepanju v primeru, ko oseba opazi storilca kaznivega dejanja pri delu. Tedaj zapiska in opozarja okolico, da se nekaj dogaja. Uporaba radijskih zvez in mobilnih telefonov v preventivne namene ni novost, saj na ta način lahko tudi drugi, ki niso člani takšnih skupin, obvestijo policijo, da se je zgodilo ali se dogaja nekaj, na kar naj bi se policija odzvala in ukrepala.

5 Problematika implementacije policijskega dela v skupnosti v Sloveniji

V Sloveniji smo pri uvajanju reform in policijskega dela v skupnosti v slovenski policijski sistem, sledili predvsem konceptom, ki so se razvili v ZDA in drugih prozahodno usmerjenih državah. Pri implementaciji idej pa ni šlo povsem brez težav. Po mnenju Meška in Lobnikarja (2005), smo pri uvajanju v prakso nekako zanemarili dejstvo, da se idej ne sme le prevzeti, ampak jih je potrebno kritično pretresti ter prilagoditi družbenemu, pravnemu in socialnemu sistemu države.

Problemi policijskega dela v skupnosti zadevajo predvsem (Meško in Klemenčič, 2007; Meško in Lobnikar, 2005):

- same policiste (miselnost in sprejemanje tovrstnega dela),
- sodelovanje občanov (ali so pripravljene za sodelovanje in kako jih vključiti),
- vrednotenje in ocenjevanje tovrstnega dela,
- prehitro in nekritičen prenos idej ter s tem težave pri implementaciji policijskega dela v skupnosti v slovenski sistem,
- nerazumevanje temeljne filozofije ter zakonske ureditve (zmanjšana diskrecijska pravica slovenskih policistov v primerjavi z državami, od koder izvira sodobna ideja PDS).

Eden izmed bolj pogostih problemov, s katerim se v Sloveniji srečujejo oblikovalci varnostnih strategij, je pomanjkljiva komunikacija med policisti in občani. Kako občanom predstaviti policijsko delo v skupnosti in policijsko delo nasploh: vemo namreč, da je ravno razumevanje tovrstnega dela, hkrati tudi pogoj za uspešno ocenjevanje preventivnega dela policistov, ki se ne more izražati tako kot represivno delo - skozi številke, ampak ima učinke druge - npr. pri samem zadovoljstvu prebivalcev v neki skupnosti. Poleg tega se pojavlja tudi vprašanje i kako prebivalce pritegniti k sodelovanju in kako se pri tem izogniti temu, da se sodelovanje s skupnostjo ne bi sprevrglo v prefinjeno nadzorovanje oz. »policizacijo lokalne skupnosti« (Meško, 2004a). Po drugi strani lahko s pritegnitvijo skupnosti povečamo strah pred kriminaliteto, ki lahko preraste v vigilantizem ter s tem v nove varnostne probleme (Meško in Lobnikar, 2005).

Rezultati raziskave iz leta 2000 (Pagon in Lobnikar, 2001b) so sicer pokazali, da so prebivalci zelo naklonjeni ideji policijskega dela v skupnosti, obenem pa so tudi bolj pripravljene pomagati policistom pri njihovem delu kot to dojemajo policisti. Kje je torej problem?

Neizpodbitno dejstvo je, da PDS v ljudeh lahko zbuja tako dobre kot slabe občutke, in sicer prav zaradi spomina na čas pred letom 1991, ko je bilo policijsko delo bolj ali manj ideološko naravnano - vseobsegajoč družbeni in politični nadzor državljanov (Jere, Sotlar, Meško, 2012). Policijsko delo v skupnosti je tudi lažje izvajati v manjših krajih kot v urbanih okoljih (Meško in Lobnikar, 2005). Glede na krčenje števila policijskih uprav z 11 na obstoječih 8, se zdi, da ukrepi združevanja policijskih uprav

in zmanjševanja števila policistov ne delajo usluge izvajanju in uvajanju preventivnega dela.

Ena izmed oblik partnerskega sodelovanja in zagotavljanja preventivnega delovanja in sodelovanja na lokalni ravni so tudi varnostni (so)sveti, ki naj bi bili korak v pravo smer, vendar do sedaj niso prinesli pravih rezultatov (Meško in Lobnikar, 2005; Jere, 2013). Glavna pomanjkljivost, ki se je izrazila skozi nekajletno delovanje, je, da običajno delujejo brez poglobljene analize in so v večini primerov ad hoc posvetovalna telesa županov (Meško, 2004a).

Kriminološke študije so na drugi strani pokazale, da je največji dejavnik povečane kriminalitete v urbanih okoljih prav odtujenost ljudi (Meško, 2004b). Eden od možnih pristopov k policijskemu delu v skupnosti, partnerskemu sodelovanju in identificiranju ter razreševanju problemov bi bile lahko sosedske straže, ki v Sloveniji za enkrat še ne obstajajo.

Primeri dobrih praks, ki jih je zbrala Evropska mreža za preprečevanje kriminalitete, prikazujejo, da bi bilo institut sosedskih straž mogoče implementirati tudi v Sloveniji. Glede na to, da se je ta način sosedskega povezovanja iz ZDA in VB razširil tudi v druge države, to kaže na dejstvo, da si lahko program vsaka država prilagodi svojim potrebam. V Sloveniji do sedaj možnost prenosa tega instituta še ni bila raziskana, v nasprotju s PDS, ki je relativno dobro raziskan in o katerem je bilo napisane kar nekaj literature. Iz razloga pomanjkanja slovenske literature na tematiko sosedskih straž so bili za ta del prispevka vključeni samo tuji viri. Gre torej za pionirskih članek, ki obravnava to področje.

Tudi v Sloveniji bi lahko ustanovili sosedske straže. Vemo, da mora sodelovanje med prebivalci in policijo potekati na prostovoljni bazi. V prostovoljne dejavnosti je pri nas vključenih veliko prebivalcev, kar torej predstavlja dobre temelje za vpeljavo. Tudi uporaba modernih tehnologij je zelo razširjena, zato bi komunikacija lahko potekala preko kratkih sporočil, elektronske pošte ali posebne aplikacije. Primer dobre prakse iz Danske in aplikacija iz ZDA predstavljata dober zgled za slednjo. V tujini je odtujenost ljudi zelo velika, kar v veliki meri drži tudi za slovenski prostor. Marsikje se stanovalci, sploh v urbanem okolju, med seboj ne poznajo. Ta problem bi lahko premostili ravno z implementacijo sosedskih straž, pri čemer bi se povezanost stanovalcev v skupnosti povečala. Ljudje bi se v svojem okolju počutili bolj sproščeno in varno. V urbanih naseljih velik problem predstavljajo vlomi in tatvine vozil ter

vlomi v domove. Boljša povezanost prebivalcev in njihova večja pozornost za sumljiva ravnanja ter boljše sodelovanje s policijo, bi vplivali na zmanjšanje števila tovrstnih kaznivih dejanj. Samo zaznavanje problemov s strani stanovalcev pri učinkovitem preprečevanju kaznivih dejanj ni dovolj. Pomembno je, da stanovalci čutijo pripravljenost svoje zaznave sporočiti policiji, bodisi posredno, preko vodje sosedske straže, ali pa neposredno. Vsekakor pa prebivalci ne smejo reševanja problemov in posredovanja vzeti v svoje roke, saj s tem obstaja nevarnost nastanka vigilantizma. Zato mora biti sodelovanje med sosesko in policijo ter delovanje sosedske straže dobro opredeljeno in načrtovano. Po zgledu tujih praks bi bilo potrebno določiti kontaktno številko policije za nujne primere. Iz organizacije sosedskih straž v ZDA bi lahko prenesli elemente, kot so preprost zemljevid soseske in mreža kontaktov drugih sosedov.

Avtorji, ki se bodo v prihodnosti ukvarjali s tematikama PDS in sosedskih straž, bi lahko več pozornosti posvetili empiričnemu raziskovanju teh področij. Na temo PDS v Sloveniji sicer obstaja kar obsežno število empiričnih raziskav. Zadnja tovrstna študija je bila opravljena leta 2012 (Meško et al., 2012). Predmet raziskovanja so bili: stopnja vpetosti policije v posamezne lokalne skupnosti, partnerstvo med policijo in lokalnimi skupnostmi, obstoječe oblike policijskega dela v skupnosti, delovanje varnostnih sosvetov v občinah in odzivanje policije na subjektivne in objektivne oblike ogroženosti lokalnega prebivalstva. Uporabljeni sta bili kvantitativna in kvalitativna metoda - anketiranje ter skupinski usmerjeni intervjuji. O možnostih implementacije sosedskih straž v Sloveniji je v prihodnje še veliko prostora za raziskovanje, v primeru vpeljave pa bi bilo potrebno izvajati pogoste raziskave o uspešnosti te vrste povezovanja.

6 Metodološki pristop

6.1 Namen in cilj magistrskega dela

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti dejansko stopnjo implementacije policijskega dela v urbanem in ruralnem okolju. Ugotoviti želimo, na kakšen način občani v urbanem in ruralnem okolju ocenjujejo policijsko delo v skupnosti in kakšna občutja ter mišljenja vzbujajo v njih policisti.

6.2 Hipoteze

Hipoteza1: "Prebivalci v urbanem okolju manj zaupajo policistom kot prebivalci v ruralnem okolju".

Hipoteza2: "Prebivalci v urbanem okolju se počutijo manj varni kot prebivalci v ruralnem okolju".

Hipoteza3: "Prebivalci v ruralnem okolju so bolj povezani med seboj kot prebivalci v urbanem okolju".

6.3 Opis vprašalnika

Vprašalnik je sestavil Adam J. McKee v delu *The community policing evolution survey: Reliability, Validity and Structure*. Vprašanja so sestavljena za občane, ki niso profesionalno povezani s policijskim delom (lokalno prebivalstvo). Za pridobivanje demografskih podatkov je v zadnjem delu vprašalnika dodanih nekaj vprašanj.

V prvem delu pa je postavljenih 20 vprašanj, na katera občani odgovarjajo s pomočjo 5-stopenjske Likertove lestvice (1 = sploh se ne strinjam, 5 = popolnoma se strinjam). Vprašalnik je razdeljena na 4 vsebinske sklope, ki merijo:

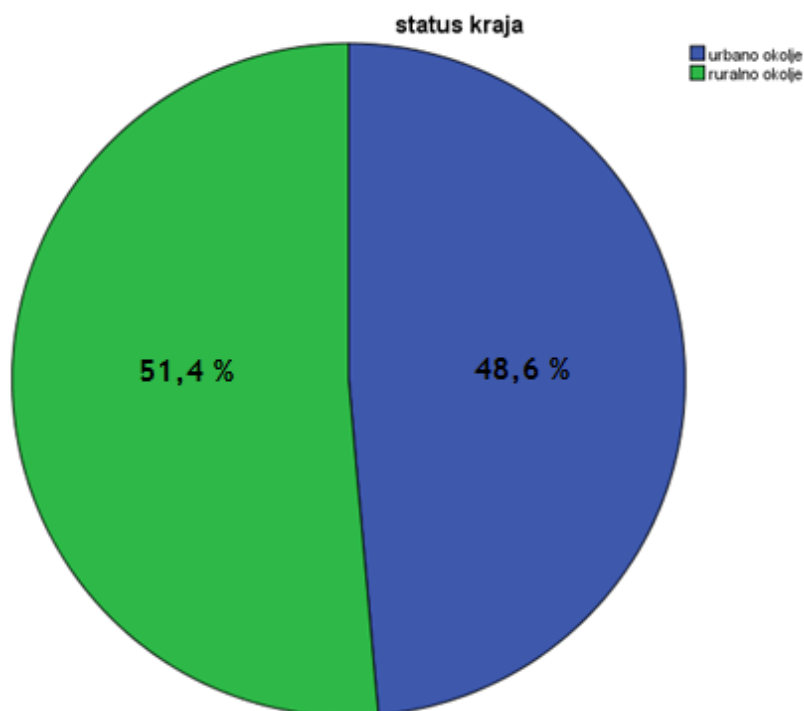
- kakovost stikov policistov z ljudmi,
- percepcijo kriminalitete in nereda,
- strah pred viktimizacijo in
- skupnostno povezanost (McKee, 2001).

6.4 Podatki

Populacija naše raziskovalne naloge so vsi prebivalci Republike Slovenije. Podatki so bili zbirani v daljšem časovnem obdobju časa od 2011 do 2014. Prvi podatki za območje občine Puconci so bili zbrani v jeseni 2011, podatki za občino Črnomelj so bili zbrani spomladi 2012, večino anketiranj je potekalo v pomladnih in poletnih mesecih 2013 (npr. Mozirje, Dobrovnik, Maribor, Štepanjsko naselje v Ljubljani), zadnja anketiranja pa so potekala v prvi polovici 2015 (npr. Bovec, Ilirska Bistrica). Vzorec pa so sestavljali občani in občanke Republike Slovenije v urbanem in ruralnem okolju.

6.5 Zbiranje podatkov

Podatki so bili v veliki večini zbrani v letu 2012 - 2014. Raziskava potekala na Fakulteti za varnostne vede pod vodstvom Branka Lobnikarja. V vzorec so vključeni naslednji kraji: Mozirje (Letojne, 2013), Lendava, Črnomlje (Matešič, 2012), Trbovlje, Murska Sobota (Martinec, 2014), Dobrovnik (Vogrinc, 2014), Žitkovci, Strehovci, Ljubljana Štepanjsko naselje (Ičanović, 2015), Maribor (Škerget, 2014), Puconci (Kuhar, 2011), Ilirska Bistrica (Kreševič, 2015). Anketiranje je potekalo tako, da so anketarji med prebivalce naključno razdelili anketne vprašalnike v fizični obliki, skupaj s spremnim pismom, v katerim jim je bil pojasnjen namen raziskovanja. Anketirancem je bila zagotovljena anonimnost in zaupnost odgovorov, sodelovanje v raziskavi pa je bilo prostovoljno.



Graf 1: Razdelitev anketirancev glede na kraj bivanja

Graf 1 prikazuje razdelitev anketirancev glede na kraj bivanja. Največ anketirancev biva v ruralnem okolju, njihov delež znaša 51,4 %.

6.6 Zanesljivost vprašalnika

Zanesljivost vprašalnika smo izmerili s Cronbachovim koeficientom. "Zanesljivost vprašalnika je lastnost vprašalnika, ki daje pri ponovljenih merjenjih istih lastnosti pri istih osebah enake rezultate; gre za vprašanje, koliko so zanesljivi odgovori, ki jih izpraševanci dajejo (konsistentnost odgovorov)" (Šifrer in Bren, 2011).

Tabela 1: Izračune koeficienta zanesljivosti - Cronbachov koeficient alfa

Cronbachov koeficient alfa	Cronbachov koeficient alfa - standardiziran	N - število spremenljivk
,837	,836	20

Iz tabele 1 odčitamo vrednost Cronbachovega koeficienta alfa, ki znaša 0,836, kar pomeni, da gre za visoko zanesljiv vprašalnik.

7 Rezultati in interpretacija

Za zmanjšanje števila merjenih spremenljivk bomo uporabili faktorsko analizo. Predvidevamo, da bomo dobili štiri faktorje kot so sklopi vprašalnika. Prvi sklop vprašanj je meril stališča kakovosti stikov policistov z ljudmi, drugi sklop vprašanj je meril percepcijo kriminalitete in nereda, tretji sklop vprašanj je meril strah pred viktimizacijo in četrti sklop vprašanj je meril skupnostno povezanost. Vsak sklop vprašanj bo predstavljal en faktor. Če se bodo naše domneve izkazale za pravilne, jih bomo poimenovali skupnostna povezanost, strah pred viktimizacijo, kakovost stikov z ljudmi in percepcija kriminalitete in nereda.

Tabela 2: Opisne statistike za posamezne trditve

Tabela 1/3							
Vprašanje	N	Povpr.	S.O.	Asimet.		Splošč.	
Po vašem mnenju, kako dobra je pomoč policistov na vašem območju, ljudem, ki so bili žrtev kaznivih ravnanj?	1351	3,15	1,004	-,172	,067	-,293	,133
Kako vljudni so, po vaši oceni, policisti do ljudi, s katerimi izvajajo postopke?	1350	3,24	1,018	-,287	,067	-,515	,133
V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, v pomoč ljudem na vašem območju?	1343	3,21	1,013	-,229	,067	-,483	,133
V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, nepristranski, ko obravnavajo posameznike na vašem območju?	1349	2,99	1,013	,055	,067	-,093	,133
Kako uspešni so policisti, po vašem mnenju, pri vzpostavljanju in ohranjanju reda in mira na ulicah in drugih javnih mestih v vašem okolju?	1351	3,16	1,028	-,217	,067	-,361	,133

Tabela 2/3

Vprašanje	N	Povpr.	S.O.	Asimet.		Splošč.	
Kako velik problem je, po vašem mnenju, vandalizem, v vašem okolju?	1352	3,13	1,119	-,102	,067	-,774	,133
Kako velik problem je, po vašem mnenju, pijančevanje na javnih mestih v vašem okolju?	1348	3,13	1,182	-,090	,067	-1,003	,133
Kako velik problem so, po vašem mnenju, napadi na ljudi in pretepi s strani neznancev, v vašem okolju?	1353	3,68	1,074	-,593	,067	-,053	,133
Kako velik problem so, po vašem mnenju, roparski napadi oziroma tatvine denarja, torbic ali denarnic, v vašem okolju?	1352	3,45	1,126	-,471	,067	-,507	,133
Kako velik problem je, po vašem mnenju, kopičenje ničvrednega blaga in smeti na javnih mestih v vašem okolju?	1351	2,90	1,207	,017	,067	-,982	,133
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi vas kdo poskušal oropati ali ukrasti kaj vašega, ko ste izven vašega doma, v vašem okolju?	1353	3,54	1,159	-,556	,067	-,427	,133
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdo vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko je nekdo v stanovanju/domu?	1351	3,76	1,129	-,783	,067	-,057	,133
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da vas bo nekdo v vašem okolju, napadel ali pretepel?	1346	3,94	1,033	-,997	,067	,686	,133
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bo nekdo v vašem okolju ukradel ali poškodoval vaš avtomobil?	1348	3,45	1,141	-,476	,067	-,482	,133

Tabela 3/3							
Vprašanje	N	Povpr.	S.O.	Asimet.		Splošč.	
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdo vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko nikogar ni v vašem stanovanju/domu?	1354	3,39	1,170	-,446	,066	-,569	,133
Če bi zbolel, lahko računam na pomoč svojih sosedov, da bi zame opravili nakup v trgovini, šli po zdravila zame v lekarno in podobno?	1352	3,64	1,203	-,653	,067	-,494	,133
Ko me ni doma, se lahko zanesem na sosede, da bodo popazili na moj dom in njegovo okolico.	1353	3,67	1,201	-,673	,067	-,491	,133
Če bi v stiski rabil 25 EUR, bi mi jih sosed posodil.	1354	3,60	1,281	-,636	,066	-,653	,133
Stanovalci v našem okolišu po potrebi stopimo skupaj in rešujemo naše skupne probleme.	1348	3,37	1,181	-,403	,067	-,682	,133
V svojem okolišu poznam dovolj ljudi dovolj dobro, da bi jih lahko prosil za uslugo.	1353	3,74	1,126	-,709	,067	-,280	,133
Veljavno N	1292						

Vrednosti asimetrije in sploščenosti morajo biti med -3 in 3, v nasprotnem primeru se spremenljivka izloči iz nadaljnjih obdelav (Šifrer in Bren, 2011). V našem primeru so vse vrednosti asimetrije in sploščenosti v intervalu med -3 in 3, zato so vse spremenljivke primerne za faktorsko analizo.

7.1 Korelacijske matrike

Determinanta za korelacijsko matriko je 0,03, kar pomeni, da ni multikolinearnosti med spremenljivkami. Spremenljivke so primerne za nadaljnjo analizo.

Tabela 3: KMO in Bartlettov test

Kaiser-Meyer-Olkinova mera ustreznosti vzorca		0,870
Bartlettov Test sferičnosti	Približek hi -kvadrata	12332,447
	Ps	190
	p-vrednost	0,000

Iz tabele 3 vidimo, da je KMO 0,870, kar pomeni, da so podatki ustrezni za faktorsko analizo. Bartlettov test nam pokaže, da je p -vrednost manjša od 0,05, zato zavrnamo ničelno hipotezo, korelacijska matrika ni enotska. Podatki so primerni za faktorsko analizo.

Tabela 4: Komunalitete

Tabela 1/2		
Vprašanja	Začetna	Ekstrahirane
Po vašem mnenju, kako dobra je pomoč policistov na vašem območju, ljudem, ki so bili žrtev kaznivih ravnanj?	1,000	0,677
Kako vljudni so, po vaši oceni, policisti do ljudi, s katerimi izvajajo postopke?	1,000	0,623
V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, v pomoč ljudem na vašem območju?	1,000	0,704
V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, nepristranski, ko obravnavajo posameznike na vašem območju?	1,000	0,416
Kako uspešni so policisti, po vašem mnenju, pri vzpostavljanju in ohranjanju reda in mira na ulicah in drugih javnih mestih v vašem okolju?	1,000	0,582
Kako velik problem je, po vašem mnenju, vandalizem, v vašem okolju?	1,000	0,626
Kako velik problem je, po vašem mnenju, pijančevanje na javnih mestih v vašem okolju?	1,000	0,632
Kako velik problem so, po vašem mnenju, napadi na ljudi in pretepi s strani neznancev, v vašem okolju?	1,000	0,601

Tabela 2/2		
Vprašanja	Začetna	Ekstrahirane
Kako velik problem so, po vašem mnenju, roparski napadi oziroma tatvine denarja, torbic ali denarnic, v vašem okolju?	1,000	0,528
Kako velik problem je, po vašem mnenju, kopičenje ničvrednega blaga in smeti na javnih mestih v vašem okolju?	1,000	0,394
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi vas kdo poskušal oropati ali ukrasti kaj vašega, ko ste izven vašega doma, v vašem okolju?	1,000	0,754
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdo vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko je nekdo v stanovanju/domu?	1,000	0,746
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da vas bo nekdo v vašem okolju, napadel ali pretepel?	1,000	0,662
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bo nekdo v vašem okolju ukradel ali poškodoval vaš avtomobil?	1,000	0,557
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdo vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko nikogar ni v vašem stanovanju/domu?	1,000	0,729
Če bi zbolel, lahko računam na pomoč svojih sosedov, da bi zame opravili nakup v trgovini, šli po zdravila zame v lekarno in podobo?	1,000	0,765
Ko me ni doma, se lahko zanesem na sosede, da bodo popazili na moj dom in njegovo okolico.	1,000	0,762
Če bi v stiski rabil 25 EUR, bi mi jih sosed posodil.	1,000	0,737
Stanovalci v našem okolišu po potrebi stopimo skupaj in rešujemo naše skupne probleme.	1,000	0,600
V svojem okolišu poznam dovolj ljudi dovolj dobro, da bi jih lahko prosil za uslugo.	1,000	0,740

Ekstrahirana metoda: Analiza glavnih komponent.

Komunaliteta ja razmerje pojasnjene variance z izločenimi faktorji. Želimo, da so vse komunalitete večje od 0,3, kar pomeni, da spremenljivka definira naš pojav in da meri to kar mora meriti (Šifrer in Bren, 2011:50).

V tabeli 4 vidimo, da so vse naše ekstrahirane komunalitete večje od 0,3. Najvišja je 0,765 pri spremenljivki "Če bi zbolel, lahko računam na pomoč svojih sosedov, da bi zame opravili nakup v trgovini, šli po zdravila zame v lekarno in podobno".

Tabela 5: Lastne vrednosti in pojasnjena varianca izločenih faktorjev

Pojasnjena varianca

Faktorji	Začetna lastna vrednost			Ekstrahirane vsote faktorskih uteži			Rotirane vsote faktorskih uteži		
	Skupaj	% Variance	Kumulativni %	Skupaj	% Variance	Kumulativni %	Skupaj	% Variance	Kumulativni %
1	5,132	25,661	25,661	5,132	25,661	25,661	3,613	18,067	18,067
2	3,332	16,658	42,320	3,332	16,658	42,320	3,489	17,445	35,512
3	2,832	14,162	56,481	2,832	14,162	56,481	2,999	14,997	50,509
4	1,541	7,703	64,185	1,541	7,703	64,185	2,735	13,676	64,185
5	,761	3,804	67,989						
6	,694	3,471	71,459						
7	,669	3,347	74,806						
8	,580	2,901	77,707						
9	,535	2,676	80,383						
10	,505	2,527	82,910						
11	,477	2,386	85,296						
⋮									

Iz tabele 5 vidimo, da so izločeni štirje faktorji (njihova začetna lastna vrednost je 5,132; 3,332; 2,832 in 1,541). Skupna pojasnjena varianca v ekstrahirani vsoti kvadratov faktorskih uteži in rotirani vsoti kvadratov faktorskih uteži je enaka 64,185, tako pojasnimo 64,2 % skupne variance. S prvim faktorjem pojasnimo 25,7 % variance, z drugim faktorjem pojasnimo 16,7 % variance, z tretjim faktorjem pojasnimo 14,2 % variance, z četrtem faktorjem pa pojasnimo 7,7 % variance . V družboslovju naj bi bil delež skupne pojasnjene variance vseh izločenih faktorjev vsaj 30 % (Šifrer in Bren, 2011: 51).

Tabela 6: Direktno rotirana matrika

Tabela 1/2				
Vprašanja	Faktorji			
	1	2	3	4
Če bi zbolel, lahko računam na pomoč svojih sosedov, da bi zame opravili nakup v trgovini, šli po zdravila zame v lekarno in podobno?	,873			
Ko me ni doma, se lahko zanesem na sosede, da bodo popazili na moj dom in njegovo okolico.	,866			
Če bi v stiski rabil 25 EUR, bi mi jih sosedi posodil.	,857			
V svojem okolišu poznam dovolj ljudi dovolj dobro, da bi jih lahko prosil za uslugo.	,852			
Stanovalci v našem okolišu po potrebi stopimo skupaj in rešujemo naše skupne probleme.	,763			
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdorkoli vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko je nekdo v stanovanju/domu?		,848		
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi vas kdorkoli poskušal oropati ali ukrasti kaj vašega, ko ste izven vašega doma, v vašem okolju?		,838		
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdorkoli vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko nikogar ni v vašem stanovanju/domu?		,838		
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da vas bo kdorkoli v vašem okolju, napadel ali pretepel?		,769		
Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bo kdorkoli v vašem okolju ukradel ali poškodoval vaš avtomobil?		,699		
V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, v pomoč ljudem na vašem območju?			,836	

Tabela 2/2				
Vprašanja	Faktorji			
	1	2	3	4
Kako vljudni so, po vaši oceni, policisti do ljudi, s katerimi izvajajo postopke?			,785	
Kako uspešni so policisti, po vašem mnenju, pri vzpostavljanju in ohranjanju reda in mira na ulicah in drugih javnih mestih v vašem okolju?			,755	
V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, nepristranski, ko obravnavajo posameznike na vašem območju?			,643	
Kako velik problem je, po vašem mnenju, pijančevanje na javnih mestih v vašem okolju?				,789
Kako velik problem je, po vašem mnenju, vandalizem, v vašem okolju?				,772
Kako velik problem so, po vašem mnenju, napadi na ljudi in pretepi s strani neznancev, v vašem okolju?				,732
Kako velik problem so, po vašem mnenju, roparski napadi oziroma tatvine denarja, torbic ali denarnic, v vašem okolju?				,625
Kako velik problem je, po vašem mnenju, kopičenje ničvrednega blaga in smeti na javnih mestih v vašem okolju?				,596

Iz tabele 6 vidimo, da smo dobili štiri faktorje, faktorje smo poimenovali skupnostna povezanost, strah pred viktimizacijo, kakovost stikov policistov z ljudmi in percepcija kriminalitete in nereda.

8 Diskriminantna analiza - kraj bivanja

Zanima nas, ali obstajajo statistične razlike med prebivalci, ki živijo v urbanem okolju in ruralnem okolju. V diskriminantni analizi bomo uporabili štiri faktorje, in sicer, skupnostna povezanost, strah pred viktimizacijo, kakovost stikov policistov z ljudmi in percepcija kriminalitete in nereda.

Tabela 7: Skupinska statistika

Status kraja		Aritmetična sredina	Standardni odklon	Veljavnost N (listwise)	
				Neobteženo	Obteženo
Urbano okolje	SKUPNOSTNA POVEZANOST	-,1778306	1,05778678	609	609,000
	KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI	-,0357257	,99769564	609	609,000
	STRAH PRED VIKTIMIZACIJO	-,0137124	,96641654	609	609,000
	PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA	-,0473492	,98163544	609	609,000
Ruralno okolje	SKUPNOSTNA POVEZANOST	,1528333	,91912471	675	675,000
	KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI	,0382486	,99863122	675	675,000
	STRAH PRED VIKTIMIZACIJO	,0113345	1,03237089	675	675,000
	PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA	,0472229	1,01385539	675	675,000
Skupaj	SKUPNOSTNA POVEZANOST	-,0040003	1,00065941	1284	1284,000
	KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI	,0031626	,99848256	1284	1284,000
	STRAH PRED VIKTIMIZACIJO	-,0005452	1,00132076	1284	1284,000
	PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA	,0023674	,99943227	1284	1284,000

Iz tabele 8 vidimo, da je aritmetična sredina za spremenljivko skupnostna povezanost, pri prebivalcih, ki živijo v urbanem okolju nižja, kot pa pri prebivalcih, ki živijo v ruralnem okolju. Kar pomeni, da so prebivalci v ruralnem okolju bolj povezani s policijo.

Tabela 8: Test enakosti povprečnih vrednosti

Faktorji	Wilksova lambda	F	df1	df2	p - vrednost
SKUPNOSTNA POVEZANOST	,973	35,910	1	1282	,000
KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI	,999	1,758	1	1282	,185
STRAH PRED VIKTIMIZACIJO	1,000	,200	1	1282	,655
PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA	,998	2,871	1	1282	,090

Statistika testa hipoteze, ki je prikazana v tabeli 9, je izvedena na podlagi Wilksove lambde. Ničelno hipotezo zavrnamo, kadar je izračunana vrednost Wilksove lambde manjša od njene kritične vrednosti pri izbrani stopnji značilnosti (Šifrer in Bren, str. 60, 2011). *p*-vrednost pri spremenljivki skupnostna povezanost je manjša od 0,05, kar pomeni, da potrdimo ničelno hipotezo za skupnostno povezanost. Tako obstajajo statistične razlike med skupinama.

Tabela 9: Lastne vrednosti

Funkcija	Lastna vrednost	% Varianca	Kumulativa %	Kanonična korelacija
1	,032 ^a	100,0	100,0	,176

Iz tabele 10 odčitamo lastno vrednost % variance in kanonično korelacijo. Kanonična korelacija mora biti med 0,3 in 0,9 (Šifrer in Bren, 2011: 60). V našem primeru je kanonična korelacija 0,176. "Večja lastna vrednost nakazuje na večjo diskriminantno

moč funkcije" (Šifrer in Bren, 2011: 60). V našem primeru imamo manjšo lastno vrednost, 0,32.

Tabela 10: Wilksova lambda

Test funkcij	Wilksova lambda	Hi-kvadrat	df	p -vrednost
1	,969	40,298	4	,000

Iz tabele 11 odčitamo p -vrednost, 0,000. Pomeni, da obstajajo statistično značilne razlike med ruralnim in urbanim okoljem.

Tabela 11: Nestandardizirani koeficienti diskriminantnih funkcij

	Funkcija
	1
SKUPNOSTNA POVEZANOST	,951
KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI	,213
STRAH PRED VIKTIMIZACIJO	,072
PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA	,273
(konstanta)	,003

Nestandardizirani diskriminantni koeficienti v tabeli 12 omogočajo preslikavo enot na diskriminantne osi, ki loči skupine med seboj (Šifrer in Bren, str 61, 2011).

Tabela 12: Standardizirani koeficienti diskriminantnih funkcij

	Funkcija
	1
SKUPNOSTNA POVEZANOST	,939
KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI	,212
STRAH PRED VIKTIMIZACIJO	,072
PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA	,273

Večja absolutna vrednost uteži v tabeli 13 kaže na večjo pomembnost spremenljivke pri oblikovanju diskriminantne funkcije (Šifrer in Bren, str. 62, 2011). V našem primeru ima največjo vrednost spremenljivka »Skupnostna povezanost«.

Tabela 13: Strukturne vrednosti uteži

	Funkcije
	1
SKUPNOSTNA POVEZANOST	,936
PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA	,265
KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI	,207
STRAH PRED VIKTIMIZACIJO	,070

V tabeli 14, ali v strukturi matriki imamo podane korelacije med vsako napovedno spremenljivko in diskriminantno funkcijo. Kot take nam te uteži pomagajo pri poimenovanju diskriminantne funkcije, pomagajo pa tudi pri presoji pomembnosti posameznih opazovanih spremenljivk pri oblikovanju diskriminantne funkcije (Šifrer in Bren, str 62, 2011). V našem primeru je pri oblikovanju diskriminantne funkcije najpomembnejša spremenljivka »Skupnostna povezanost«. Najmanj pomembna spremenljivka pa »Strah pred viktimizacijo«.

Tabela 14: Klasifikacijska tabela

		Status kraja	Predvidena skupina		Skupaj
			Urbano okolje	Ruralno okolje	
Original	Seštevek	Urbano okolje	248	361	609
		Ruralno okolje	182	493	675
		Drugo	2	6	8
	Delež, %	Urbano okolje	40,7	59,3	100,0
		Ruralno okolje	27,0	73,0	100,0
		Drugo	25,0	75,0	100,0

V tabeli 16 so prikazani rezultati razvrščanja enot v posamezne skupine. Iz tabele lahko razberemo, da je skupno pravilno razvrščenih 57,7 % izpraševancev, in sicer 40,7 % urbano okolje in 59,3 % ruralno okolje.

8.1 Preverjanje hipotez

Na začetku analiznega dela smo si postavili tri hipoteze. S pomočjo analize in rezultatov bomo le-te potrdili ali pa odvrkli.

Podatki za naše zastavljene hipoteze so delno statistično značilni, kar je razvidno iz tabele 8, saj je p -vrednost za spremenljivko skupnostna povezanost manjša 0,05, ostale spremenljivke imajo p -vredno višjo od 0,05. Ugotovitve za spremenljivko skupnostna povezanost lahko razširimo na celotno populacijo Slovenije, medtem, ko dobljene ugotovitve za spremenljivke kakovost stikov z ljudmi, strah pred viktimizacijo in percepcija kriminalitete in nereda, veljajo samo za populacijo zajeto v anketi. Iz tabele 10, odčitamo p -vrednost, ki je 0,05, kar pomeni, da obstajajo statistično značilne razlike med urbanim in ruralnim okoljem.

Za zastavljeno hipotezo smo postavili trditev "Prebivalci v urbanem okolju manj zaupajo policistom kot prebivalci v ruralnem okolju." Hipotezo smo preverjali z diskriminantno analizo, pri tem pa ugotovili, da prebivalci v ruralnem okolju bolj zaupajo policistom kot prebivalci v urbanem okolju. Sodelovanje med policijo in lokalno skupnostjo je bistveno. Prebivalci bodo zadovoljni s policijskim delo, če bo doseženo obojestransko sodelovanje in zaupanje. Občani v veliki meri ne vedo, kakšne možnosti imajo, in da lahko sodelujejo pri policijskem delu. Tudi policisti lahko preko kakovostnih programov komunicirajo s prebivalci, posredno vplivajo na višjo stopnjo skupnostne kohezivnosti. Na področju policijskega dela v skupnosti, bo potrebno v Sloveniji še veliko postoriti, da bomo lahko govorili o pravem sodelovanju policistov s skupnostjo.

Za zastavljeno drugo hipotezo smo postavili trditev "Prebivalci v urbanem okolju se počutijo manj varni kot prebivalci v ruralnem okolju". Z diskriminantno analizo smo ugotovili, da se prebivalci v urbanem okolju počutijo manj varni, kot prebivalci v ruralnem okolju. Iz tabele 8 vidimo, da je pri skupini urbano okolje aritmetična sredina za spremenljivki strah pred viktimizacijo in percepcija kriminalitete in nereda negativna, kot pri skupini ruralno okolje, kar pomeni, da so prebivalci v mestnih okoljih bolj ogroženi kot prebivalci v vaškem okolju.

Primerjave med mestnimi in vaškimi okolji glede strahu pred kriminaliteto kažejo, da je strah pred kriminaliteto bolj tipičen za mestna okolja, kjer je tudi več prijavljene

kriminalitete in nereda v okoljih. Veliko raziskav o strahu pred kriminaliteto je bilo usmerjenih v mestna okolja in soseske v mestih z najvišjo stopnjo prijavljenih kaznivih dejanj in prekrškov zoper javni red in mir (Hale, 1996; EUCPN-Executive summary, 2004).

Za tretjo zastavljeno hipotezo "Prebivalci v ruralnem okolju so bolj povezani med seboj kot prebivalci v urbanem okolju", smo s pomočjo diskriminantne analize dobili naslednje ugotovitve. Da je skupnostna povezanost v Sloveniji višja v ruralnem okolju kot pa v urbanem, kar je razvidno iz tabele 8, saj je aritmetična sredina pri ruralnem okolju pozitivna kot pri urbanem okolju.

Že (Meško, Šifrer in Vošnjak) so ugotovili, da so razlike med mestnim in vaškim delom prebivalstva, saj respondenti v vaškem okolju bolj kot respondenti v mestnih predelih zaupajo ljudem v svoji soseski, imajo veliko prijateljev, poznajo veliko ljudi, na katere se lahko zanesejo in vsak dan srečujejo veliko znancev.

9 Razprava in predlogi za prakso

Za življenje v skupnosti je značilna določena stopnja skupnostne povezanosti, solidarnosti, lojalnosti, skupinske in medsebojne privlačnosti, odgovornosti do ciljev in nalog skupine (Meško, Šifrer in Vošnjak, 2012).

Policijsko delo v skupnosti v Sloveniji ima dolgo zgodovino ter se do neke mere tudi uspešno izvaja. Sodelovanje policije s skupnostjo je z novo zakonodajo še bolj poudarjeno, ampak se še ne izvaja v zadostni meri. V Sloveniji sosedske straže niso ustanovljene, v tujini pa ta oblika sodelovanja obstaja in je različno urejena. Na podlagi analize tujih praks je ocenjeno, da bi lahko mogoče tudi v Sloveniji implementirati institut sosedskih straž, in sicer bi sistem temeljil na sodobnih informacijskih tehnologijah ali prostovoljstvu občanov.

V Sloveniji smo se pri implementaciji policijskega dela v skupnosti soočali z različnimi problemi, glavni pa je bil nerazumevanje temeljne filozofije ter prehitro in nekritičen prenos policijskega dela v skupnosti. Pristop k policijskemu delu v skupnosti ter partnerskem sodelovanju bi lahko bile tako imenovane sosedske straže (Klemenčič in Stipič, 2014).

Veliko vlogo pri zaupanju v policiji igra kakovost stikov ljudi z policijo, prav tako pa strah in viktimizacija ljudi. Bolj ko je kakovost stikov z ljudmi višja in boljša, večje je zaupanje v policijo, in manjša ko je viktimizacija in strah pred kriminaliteto, boljše je zaupanje v policijo. Prav tako pa tudi zaznavanje kriminalitete in nereda v okolici, kjer živijo prebivalci.

Kljub prizadevanjem za vzpostavljanje lokalnega partnerstva v okviru varnostnih svetov veliko odgovornost reševanja varnostne problematike še vedno nosi policija. Za učinkovito policijsko delo v skupnosti je potrebno zagotoviti veliko stopnjo integritete tako pri policistih kakor tudi pri prebivalcih v skupnosti. Poudariti je treba, da je integriteta partnerjev pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni pomembna sestavina uspešnega policijskega dela v skupnosti (Ziembo-Vogl in Meško, 2000).

Za doseg cilja - večje varnosti in inovativnosti, morajo policisti in skupnost sodelovati. Policisti morajo pri tem delu imeti tudi diskrecijsko pravico za uporabo različnih zakonitih metod za reševanje problemov, ki se pojavljajo v skupnosti

(Goldstein, 1987). Policijsko delo, ki je usmerjeno v skupnost je odgovorno, saj skupnost sama prispeva k večji povezanosti in varnosti in izboljšuje kakovost življenja (Goldstein, 1987).

Sodelovanje med policijo in lokalno skupnostjo je bistveno. Prebivalci bodo zadovoljni s policijskim delo, če bo doseženo obojestransko sodelovanje in zaupanje. Občani v veliki meri ne vedo, kakšne možnosti imajo, in da lahko sodelujejo pri policijskem delu. Tudi policisti lahko preko kakovostnih programov komunicirajo s prebivalci, posredno vplivajo na višjo stopnjo skupnostne kohezivnosti. Na področju policijskega dela v skupnosti, bo potrebno v Sloveniji še veliko postoriti, da bomo lahko govorili o pravem sodelovanju policistov s skupnostjo.

Literatura in viri

- Anželj, D. (2013). *Predstavitev možnosti merjenja učinkovitosti, uspešnosti in kakovosti v slovenski policiji*. Pridobljeno na http://www.fvv.um.si/dv2013/zbornik/policijska_dejavnost/anzelj.pdf
- Banutai, E, Rančigaj, K. in Lobnikar, B. (2006). Pomen in pripravljenost prebivalcev Slovenije za sodelovanje s policijo. V: Lobnikar, B. (ur). *Sedmi slovenski Dnevi varstvoslovja*. (Ljubljana: Fakulteta za policijsko - varnostne vede).
- Beck, A. (2005). Razumevanje pomembnosti konteksta pri razvijanju policijskega dela v skupnosti: postsovjetska študija primera. V G. Meško, M. Pagon in B. Dobovšek (ur). *Izzivi sodobnega varstvoslovja*. Ljubljana: fakulteta za policijsko - varnostne vede.
- Chiricos, T. G., Hogan, M. in Gertz, M. (1997). *Racial composition of neighborhood and fear of crime*. *Criminology*, 35 (1), 107-313.
- Clarke, A. H. in Lewis, M. (1982). *Fear of crime among elderly*. *British Journal of Criminology*, 22 (1), 49-62.
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: interpreting victimization risk*. Albany: Suny Press.
- Forrest, R. in Kearns, A. (2001). *Social cohesion, social capital and the neighbourhood*. *Urban studies*, 38(12), 2125-2143.
- Gilchrist, E., Bannister, J., Ditton, J. in Farrall, S. (1998). *Women and the fear of crime*, *British Journal of Criminology*, 38(2), 283-297.
- Goldstein, H. (1987). *Toward Community - oriented Policing: Potential, Basic requirements and Threshold Questions*. *Crime and Delinquency*.
- Hirtenlehner, H., Meško, G. in Vošnjak, L. (2009). *Die problematische Beziehung von Opfererfahrungen und Sicherheitsgefühl*. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, 92(5), 423-446.

- lčanovič, A. (2015). *Policijsko delo v urbanem okolju - primer Štepanjskega naselja v Ljubljani*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Jere, M., Sotlar, A. in Meško, G. (2013). Praksa in raziskovanje policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. V Meško, G., Tičar, B., in Eman, K. (ur.), *Jubilejni zbornik znanstvenih razprav*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Kanduč, Z. (2004). O različnih aspektih prevencije v postmodernej družbi. V G. Meško (ur.), *Preprečevanje kriminalitete: teorija, praksa in dileme* (str. 45-81). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Kleiman, M.A.R., Smith, K.D. (1990). State and Local Drug Enforcement: In Search of a Strategy. In: Tonry, m., Wilson, J.Q. (ed.) *Drugs and Crime*. Chicago: University of Chicago Press).
- Klemenčič, M. in Stipič, M. (2014). Implementacija instituta sosedskih straž v slovenski sistem. 15. slovenski dnevi varstvoslovja. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Kofol, P. (2015). *Ocena policijskega dela v skupnosti na območju policijske postaje Bovec*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Kreševič, A. (2015). *Analiza zadovoljstva s policijskim delom v občini Ilirska Bistrica*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Kuhar, J. (2011). *Evalvacija policijskega dela v skupnosti v Občini Puconci*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Letojne, M. (2013). *Ocena policijskega dela v skupnosti v občini Mozirje*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Lobnikar, B. in Meško, G. (2010). *Responses of police and local authorities to security issues in Ljubljana, the capital of Slovenia*. V M. Cools et al. (ur.), *Police, policing, policy and the city in Europe* (str. 161-179). The Hague: Eleven International Publishing.

- Martinec, M. (2014). *Analiza zadovoljstva s policijskim delom v Mestni občini Murska Sobota*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Martinjak, N. (2004). *Koncept socialnega kapitala v socialni pedagogiki*. *Socialna pedagogika*, 8(4), 488-493.
- Matešič, J. (2012). *Ocenjevanje policijskega dela v skupnosti na območju občine Črnomelj*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Meško, G. in Areh, I. (2003). *Strah pred kriminaliteto v urbanih okoljih*. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 54(3), 256-264.
- Meško, G in Farrall, S. (1999). *Socijalna psihologija straha od zločina: usporedba slovenskih, škotskih i indozemskih lokalnih istraživanja zločina*. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 35(2), 141-149, 151-159.
- Meško, G. (2001). *V skupnost usmerjeno policijsko delo - izziv za slovensko policijo? Teorija in praksa*, 38(2), 272-289.
- Meško, G. (2009). *Transfer of crime control and crime prevention - Slovenian perspectives* (str. 5-19). Ljubljana: Tipografija.
- Meško, G. (2002). *Osnove preprečevanja kriminalitete*. Ljubljana: Visoko policijsko - varnostna šola.
- Meško, G. (2008). *Kriminologija*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Meško, G. in Lobnikar, B. (2005). *Policijsko delo v skupnosti: razumevanje uvoženih idej, njihova kontekstualizacija in implementacija*. V G. Meško, M. Pagon in B. Dobovšek (ur.), *Izzivi sodobnega varstvoslovja* (str. 89-109). Ljubljana: Fakulteta za policijsko - varnostne vede.
- Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere, M. in Tomic, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni: CRP (V5-1038 A): poročilo ciljnega raziskovalnega projekta*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

- Meško, G., Vogrinec, M. (2003). Pojmovanje preprečevanja kriminalitete in zagotavljanja varnosti v lokalni skupnosti. V: Pagon, M. (ur.) *Četrty slovenski Dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Visoka policijsko - varnostna šola.
- Miller, L. in Hess, K. M. (2002). *The police in the community: Strategies for the 21st century*. Belmont: Wadsworth/Thomson Learning.
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2011). *Predlog resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016*.
- MNZ, Policija. (2011f). Partnersko sodelovanje Ljubljana: *Policija*. Pridobljeno 10.6.2015 na <http://www.policija.si/index.php/delovna-podroja/1090>
- MNZ, Policija. (2011h). Vodje policijskih okolišev po policijskih upravah. Ljubljana: *Policija*. Pridobljeno 10.06.2015 na: <http://www.policija.si/index.php/delovna-podroja/druga-podroja/514>
- Pavlovič, Z. (1998). *Mednarodna anketa o viktimizaciji: Slovenija 1997*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo.
- Pečar, J. (2001). *Policija in (lokalna) skupnost*. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 52(2), 132-140.
- Pečar, J. (2002). *Preprečevanje kriminalitete in policija*. Vartvoslovje, 48(2), 122-131.
- Rosenbaum, D. P. (1988). Community crime prevention: A review and synthesis of the literature. *Justice Quarterly*.
- Rosenbaum, D. P. (1994). *The challenge of Community Policing*.
- Skogan, W. G. (1986). *Fear of crime and neighborhood change*. V A. J. Reiss in M. Tonry (ur.), *Comunities and crime* (str. 387-416). Chicago: University of Chicago Press.

- Statistični letopis Republike Slovenije. (2009). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Škerget, G. (2014). *Analiza zadovoljstva s policijskim delom v Občini Maribor*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Tönnies, F. (1999). *Skupnost in družba*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Trojanowicz, R., Kappeler, E. V. in Gaines, K. L. (2002). *Community policing*. Cincinnati: Anderson Publishing.
- Ule, M. (2009). *Socialna psihologija: analitični pristop k življenju v družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Virtič, F., Gorenjak, V. (2008). *Varnost v lokalni skupnosti - študija primera*. Pridobljeno na http://www.lex-localis.info/files/123edd44-ad0d-4eb2-bc86-e1fdb2976d6/633415636451420000_lex%20localis_1-2008_pp.%2041-77,%20virtic.pdf
- Vogrinc, D. (2014). *Analiza zadovoljstva s policijskim delom in strah pred kriminaliteto v Občini Dobrovnik*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

Priloga - anketni vprašalnik

ANKETA O POLICIJSKEM DELU V SKUPNOSTI

Prosimo vas, da odgovorite na vprašanja, ki se nanašajo na delo policije in policistov v vašem lokalnem okolju (kraju, vasi, trgu, soseski). Prosimo vas, če lahko pri vsaki trditvi poveste svoje mnenje. Svoj odgovor označite tako, da obkrožite eno številko. Vsi vaši odgovori so zaupni in bodo prikazani zgolj v zbirni obliki, tako da ne bo mogoče razbrati vašega osebnega mnenja. Zato vas prosimo za čim bolj iskrene odgovore.

KAKOVOST STIKOV POLICISTOV Z LJUDMI

1. Po vašem mnenju, kako dobra je pomoč policistov na vašem območju, ljudem, ki so bili žrtev kaznivih ravnanj?

5	4	3	2	1
Zelo dobra				Zelo slaba

2. Kako vljudni so, po vaši oceni, policisti do ljudi, s katerimi izvajajo postopke?

5	4	3	2	1
Zelo vljudni				Zelo nevljudni

3. V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, v pomoč ljudem na vašem območju?

5	4	3	2	1
Zelo v pomoč				Sploh niso v pomoč

4. V kolikšni meri so policisti, po vaši oceni, nepristranski, ko obravnavajo posameznike na vašem območju?

5	4	3	2	1
Zelo nepristranski				Zelo pristranski

5. Kako uspešni so policisti, po vašem mnenju, pri vzpostavljanju in ohranjanju reda in mira na ulicah in drugih javnih mestih v vašem okolju?

5	4	3	2	1
Zelo uspešni				Zelo neuspešni

PERCEPCIJA KRIMINALITETE IN NEREDA

6. Kako velik problem je, po vašem mnenju, vandalizem, v vašem okolju?

1	2	3	4	5
Zelo velik				Sploh ni problem

7. Kako velik problem je, po vašem mnenju, pijančevanje na javnih mestih v vašem okolju?

1	2	3	4	5
Zelo velik				Sploh ni problem

8. Kako velik problem so, po vašem mnenju, napadi na ljudi in pretepi s strani neznancev, v vašem okolju?

1	2	3	4	5
Zelo velik				Sploh ni problem

9. Kako velik problem so, po vašem mnenju, roparski napadi oziroma tatvine denarja, torbic ali denarnic, v vašem okolju?

1	2	3	4	5
Zelo velik				Sploh ni problem

10. Kako velik problem je, po vašem mnenju, kopičenje ničvrednega blaga in smeti na javnih mestih v vašem okolju?

1	2	3	4	5
Zelo velik				Sploh ni problem

STRAH PRED VIKTIMIZACIJO

11. Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi vas kdo poskušal oropati ali ukrasti kaj vašega, ko ste izven vašega doma, v vašem okolju?

1	2	3	4	5
Vedno				Nikoli

12. Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdo vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko je nekdo v stanovanju/domu?

1	2	3	4	5
Vedno				Nikoli

13. Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da vas bo nekdo v vašem okolju, napadel ali pretepel?

1	2	3	4	5
Vedno				Nikoli

14. Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bo nekdo v vašem okolju ukradel ali poškodoval vaš avtomobil?

1	2	3	4	5
Vedno				Nikoli

15. Kako pogosto ste vi osebno zaskrbljeni, da bi kdo vdrl v vaš dom/stanovanje, medtem, ko nikogar ni v vašem stanovanju/domu?

1	2	3	4	5
Vedno				Nikoli

SKUPNOSTNA POVEZANOST

16. Če bi zbolel, lahko računam na pomoč svojih sosedov, da bi zame opravili nakup v trgovini, šli po zdravila zame v lekarno in podobno...

1	2	3	4	5
Sploh se ne strinjam				Močno se strinjam

17. Ko me ni doma, se lahko zanesem na sosede, da bodo popazili na moj dom in njegovo okolico.

1	2	3	4	5
Sploh se ne strinjam				Močno se strinjam

18. Če bi v stiski rabil 25 EUR, bi mi jih sosed posodil.

1	2	3	4	5
Sploh se ne strinjam				Močno se strinjam

19. Stanovalci v našem okolišu po potrebi stopimo skupaj in rešujemo naše skupne probleme.

1	2	3	4	5
Sploh se ne strinjam				Močno se strinjam

20. V svojem okolišu poznam dovolj ljudi dovolj dobro, da bi jih lahko prosil za uslugo.

1	2	3	4	5
Sploh se ne strinjam				Močno se strinjam

ZA POTREBE STATISTIČNE ANALIZE RABIMO NEKAJ VAŠIH PODATKOV

Spol: M Ž

Starost: _____ let

Izobrazba:

1. Osnovna šola
2. Srednja šola
3. Višja šola
4. Visoka šola, uni. izob.
5. Spec.; Mag.; Dr.

Zaposlitveni status:

1. dijak, študent
2. Zaposlen, samozaposlen
3. Nisem zaposlen
4. Upokojenec